

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

31

Szerző: .....

Cím: *A magyarság háttérbeszorulása Budapesten egy félszázad alatt*

Forrás: .....

Szózat

Bn

1925. 3. 15.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hely

Idő

"1926"

Személy

Helyszám

A magyarság háttérbeszorulása Budapesten egy félszázad alatt

A lakosság fele egyszobás lakásban lakik — Budapest a tizedik legnagyobb európai város — Megjelent a főváros statisztikai hivatalának jubiláris kiadása

Budapest Székesfőváros Tanácsa elhatározta, hogy Pest, Buda és Óbuda egyesítésének 50. évfordulójára megírta Budapest ötvenéves statisztikáját. A statisztika elkészítésével Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatalának igazgatóját, dr. Thirring Gusztáv kormányfőtanácsost bízta meg. A rendkívül érdekes adatokat tartalmazó vaskos kötet most hagyta el a sajtót. Ebből közöljük a székesfőváros népmozgalmára vonatkozó, bizonyára nagy érdeklődést keltő alábbi adatokat. A további adatok ismertetésére legközelebb visszatérünk.

Fognak a földszintes házak

Budapest székesfőváros Óbudával és a Margitszigettel 19.444 hektáron fekszik. Ebből az utcák 1.638,38 hektárt foglalnak el. Az utcák és terek száma 1.676.

A főváros egyesítések az épületek száma 9.351 volt, félszázaddal reá pedig 20.020 épületet írtak össze. Ez a gyarapodás, mely az eredeti épületek számának kétszeresét nem sokkal haladja meg, a megháromszorozódott népességgel szemben nem látszik túl nagyannak. Jelentőségét az épületszaporulat minőségében találja, mely az épületek magasságában nyer kifejezést. A Budapest házállománya tehát magasságba nőtt és akként alakult át, hogy míg a főváros egyesítések a földszintes házak az egész házállománynak több mint háromnegyed részét tették, addig ma alig haladják meg a felét (53,4 százalék.) Az egyemeletes házak aránya ezalatt alig változott meg, a kétemeleteseké majdnem megduplázódott, a háromemeleteseké meghétszereződött, az ennél magasabb házaké pedig ma harmincháromszor akkora, mint 1869-ben. Három emeletnél magasabb ház legtöbbször van a negyedik és az ötödik kerületben. Szobák szerint, illetőleg az épület nagysága szerint 51—100 szobás

épület 1984 van a fővárosban, száznál több szobás épület pedig 325. Az 1—5 szobás épületek száma 1920-ban 6988 volt.

A fővárosnak legsűrűbben lakott része a VII. kerület. Itt egy hektárra 456 lakos esik. Utána következik a VIII. kerület 435,6 lakossal egy hektáron és a IV. kerület 362,3 lakossal. Legritkábban lakott terület az I. kerület: 137,5.

A gazdagok és szegények

Az egyes lakáskategóriákban a lakások száma a következő: 1 szobás lakás volt 1920-ban 107.483, 3 szobás lakás volt 24.346, 9 szobás lakás volt 216 és 8 szobás volt 192.

Egyszobás lakásban lakik a fővárosnak 403.346 polgára. Majdnem a fele az összlakosságnak. Háromszobás lakásban 117.513 ember, 9 szobás lakásban 2.294 és 8 szobás lakásban 1.501.

Az amerikai lendület

Amikor a Dunamenti három város Budapestté egyesült, az új fővárosnak a katonasággal együtt 296.867 lakója volt és ezzel Európa nagyvárosai között a tizenhetedik helyet foglalta el.

Népszám tekintetében Lisboa, Amsterdam, Milano mellett foglalt helyet és mögötte maradt Hamburgnak, Marseillenek és Lyonnak. Az egyesítés után azonban nyomban megindult az amerikai méretű népesedés. 1880-ig megelőzte Marseillet, Hamburgot és Manchester-t, a következő évtized alatt pedig Lyont, Madridot és Birminghamot. Ekkor már az európai városok között a tizenegyedik helyre küzdötte fel magát. 1900 végéig 733.358 lélekre szaporodott Budapest lakossága és most már Nápoly és Liverpool előtt volt a nyolcadik helyen.

A népszaporulatnak azonban megvannak a maga határai és csakhamar stagnáció váltotta fel a népnövekedés gyors iramát. Az 1906. évi népszámlálás csak 58.390 főnyi néptöbbletet mutatott ki. Ezzel Budapest rohamos előretörése véget ért. Első ízben történt, akkor, hogy más nagy város megelőzte fővárosunkat. Az utolsó évtizedben aztán fővárosunk amerikai méretű fellendülése végkép megakadt. A világháború pusztításai és a nyomában járó gazdasági krízisek és politikai katasztrófák gyökereiben támadták meg Budapest népszaporodásának egészséges fáját. A háború éveiben a menekült tömegek, majd a kommunizmus gyászos időszakában mindenféle kétes értékű idegen elemeknek Budapestre esődülése ugyan átmenetileg felduzzasztotta a főváros népét 988.927 lélekre, de a törvénytelen uralom letörésével ezek az elemek elhagyták a főváros területét. Így az 1920. évi utolsó népszámlálás csak 928.996 lelket talált Budapesten. (Ezalatt az idő alatt Bécs népessége 189.493-al és Berliné 154.827 lélekkel fogyott.) 1920-ban Budapest az európai nagyvárosok között a tizedik helyet foglalja el. Közvetlen előtte áll Varsó 931.000 és utána Birmingham 919.438 lakossal.

Ezer térfire ezerszázötvennégy nő

A népesség növekedését tekintve 1874-től 1920-ig Budapest lakossága 632.129 emberrel gyarapodott. Ebből a természetes szaporulatra 142.434 és a bevándorlásokra 489.695 lélek esik. 1920-ban 431.290 férfi és 497.706 nőlakos volt Budapesten. Ezer férfire 1154 nő jutott. A női túl-

súly mindig a budai oldalon jelentkezett. Kőbánya mindvégig megőrizte a férfifőbbséget. Ugyanez áll Obudára. A beltelkeken általában megállapítható, hogy mindig a nők voltak érezhető túlsúlyban. Az 1869. esztendőben a 270 476 főnyi polgári népességben 86 932 nem házas férfi mellett 73 396 hajadon élt. Tehát a legények száma lényegesen meghaladta a hajadonokét. A világháború mély revedtet vágott a túlnyomóan még nem házas fiatalság sorában 1920-ban 13 650 hajadonnal volt több mint legény. Házas férfi 180 042, férfihez ment nő 182 385 volt. Férfi özvegy 1920-ban 10 727 és női özvegy 57 420 élt Budapesten. Az elvált nők száma 3 809-el volt több, mint a férfiaké.

A benszülöttek és bevándorlók

Korosztályok szerint százalékban a megoszlás 1920-ban a következő volt: 1—15 éves férfi

22.2 százalék, nő 19.1 százalék, 15—40 éves férfi 49.1, nő 52.5 százalék; 60 éven felül férfi 6.3, nő 7.3 százalék.

Az egyesítés óta a helybeli születésűek aránya mindjobban csökkent. Budapestet jellemzi a benszülött lakosság csekély aránya, szemben az idegen eredetűek nagy tömegével. A beköltözötteknek nagyobb zöme a Magyarországból származókra esik. Ezeknek száma 1910-ben 519 423 volt (59 százalék). A bevándorlottak száma 1910-ben 519 423 volt, ebből a Duna jobb partja 170 027-et adott, legkevesebb volt a bevándorlás Fiume területéről: 373.

A zsidók térfoglalása és szaporodása

Az utolsó félszázad alatt a hitfelekezetek számarányai a következőképpen oszlanak meg: 1869-ben 195 024, 1920-ban 548 727 római katolikus van. *Ágostai evangélikusok* száma 1869-ben 14 316, 1920-ban 44 894. 1869-ben a fővárosban 13 008, 1920-ban 101 124 *református* élt. 1920-ban 10 065 a görög katolikusok száma, a görög keletieké 4346.

A zsidók 1869-ben 44 890-en élnek a fővárosban, 1900-ban már 166 198 a számuk, míg 1920-ban 275 512. Vagyis százalékban kifejezve 1920-ban a római katolikusok száma 59.1 százalék, reformátusoké 10.9 százalék, az ágostai evangélikusoké 4.8 százalék. A zsidóké 23.2 százalék.

Vezet az Erzsébetváros

Az utolsó ötven év alatt az egyes felekezetek százalékos eloszlásában megállapítható és pedig kerületek szerint a római katolikus elem viszonylagos erejének *jelentékeny csökkenése* (legnagyobb mértékben a Józsefvárosban és a jobbparti I. és II. kerületben). Ezzel szemben a zsidóság az egész vonalon erősen *tért foglal*, legnagyobb intenzivitással a VIII. kerületben (4.9 százalékról 23.1 százalékra), a *Ferencvárosban* (4.6 százalékról 14.1 százalékra) és a két jobbparti (I. és II.) kerületben. A zsidóságnak az összlakossághoz való aránya egyedül Obudán csökkent, ahol ma 11 százalék az izraelita, míg félszázaddal ezelőtt 15.5 százalék. A zsidók aránya ma az Erzsébetvárosban a legnagyobb: 39.1 százalék. A Lipót- és Terézvárosban *egyharmada a népességnek zsidó*, a Józsefvárosban pedig a lakosság *egyötödénél valamivel több*. Az arányok azt mutatják, hogy ott, ahol a kerületben sok a katolikus, ott kevés a zsidó és fordítva, még pedig *kivétel nélküli szabályszerűséggel*. A zsidóság a Teréz- és Erzsébetváros körül tömörült. Ezeknek belső részeiben immár *kétharmadt* (65 százalék), külsőbb részeiben pedig *felét teszi* a lakosságnak. A Lipótváros és a Józsefváros belső részeiben a zsidóság 25—30 százalékot képvisel. Kevésbé sűrű a zsidó lakosság, de számottevő (10—15 százalék) az I. kerület *Lágymányosi* részén, a *Hűvösvölgyben*, a II. kerület beltelkén és Obuda belső részeiben. a *Teréz körút és Hungária körút között*, a *Zugló táján és Kőbánya sűrűbben beépített részében*. Azután kifelé hamar gyérül és az I. és III. kerület külterkeire, valamint a Tisztviselőtelepen és a kőbányai Öngyven 5 százalékon alul marad, jeléül annak, hogy ezek a vidékek a főváros kereskedelmi életének forgatagából jóformán *ki vannak kapcsolva*.

1920-ban Budapesten 90.2 százalék a magyarok száma. Ugyanakkor 6.5 százalék német és 1.5 százalék tót él Budapesten. Magyarul beszélt 1910-ben a németek közül 72.5 százalék, a tótok közül 72.7 százalék.